

Członkostwo nauczyciela akademickiego w senacie publicznej uczelni wyższej

Uczelnia wyższa jest wspólnotą, którą tworzą pracownicy, doktoranci i studenci. Senat jest, obok rektora i rady uczelni, jednym z jej organów. Jest to organ przedstawicielski, w którym zasiadają przedstawiciele reprezentujący członków wspólnoty. Celem niniejszego opracowania jest próba charakterystyki członkostwa nauczyciela akademickiego w senacie uczelni w świetle nowej ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce¹. Zwrócenia uwagi wymaga zwłaszcza sytuacja na styku stosunku pracy łączącego nauczyciela akademickiego z uczelnią oraz jego członkostwa w organie tej uczelni.

1. Uzyskanie członkostwa w senacie publicznej uczelni wyższej

Skład senatu uczelni określa art. 29 ust. 1 ustawy, zgodnie z którym profesowie oraz profesorowie uczelni stanowią nie mniej niż 50% składu senatu, nauczyciele akademicki zatrudnieni na innych stanowiskach i pracownicy niebędący nauczycielami akademickimi stanowią nie mniej niż 25% składu senatu, zaś studenci i doktoranci stanowią nie mniej niż 20% tego składu. Natomiast w skład senatu w publicznej uczelni zawodowej wchodzi nauczyciele akademicki posiadający co najmniej stopień doktora, którzy stanowią nie mniej niż 50% składu senatu, studenci, którzy stanowią nie mniej niż 20% składu senatu oraz nauczyciele akademicki nieposiadający stopnia doktora i pracownicy niebędący nauczycielami akademickimi, którzy stanowią nie mniej niż 25% tego składu. Ustawodawca określił jedynie minimalny udział procentowy w składzie senatu przedstawicieli poszczególnych grup tworzących wspólnotę uczelni, pozostawiając ostateczne określenie jego składu statutowi.

Członkostwo w senacie można uzyskać wyłącznie w drodze wyboru. Każda z grup, o których mowa w ust. 1, wybiera członków senatu ze swojego grona, przy czym kandydata może zgłosić każdy członek wspólnoty uczelni art. 29 ust. 3. Regulacja ta oznacza, że kandydatów na członków senatu reprezentujących każdą z ww. grup może zgłosić także członek wspólnoty nienależący do tej grupy. Aktu wyborczego dokonuje się jednak kurialnie w ramach każdej z tych grup osobno,

¹ Tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 478 ze zm., dalej ustawa.

z uprawnieniem do czynnego prawa wyborczego ograniczonego do członków danej grupy, co pozostaje w zgodności z treścią art. 10 ust. 2, zapewniającego każdemu członkowi wspólnoty uczelni czynne prawo wyborcze w uczelni².

Ustawodawca stawia osobom kandydującym do senatu szczególne wymogi. Wymogi te wynikają z art. 20 ust. 1, który wprowadzie odnosi się do członków rady uczelni, ale z mocy art. 29 ust. 4 ma odpowiednie zastosowanie w odniesieniu do członków senatu. Bierne prawo wyborcze w wyborach do senatu ma tylko osoba, która:

- 1) ma pełną zdolność do czynności prawnych;
- 2) korzysta z pełni praw publicznych;
- 3) nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe;
- 4) nie była karana karą dyscyplinarną;
- 5) w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. nie pracowała w organach bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 2141 oraz z 2021 r. poz. 255), nie pełniła w nich służby ani nie współpracowała z tymi organami;
- 6) nie ukończyła 67. roku życia do dnia rozpoczęcia kadencji.

Wprowadzenie szczególnych wymogów ustawowych wobec kandydatów w wyborach do senatu ma prowadzić do obsadzenia tego organu osobami wyróżniającymi się w społeczności akademickiej szczególnym autorytetem, wiedzą, zaufaniem, doświadczeniem i szczególnymi walorami etycznymi.

Kandydat wybierany z grupy profesorów lub profesorów uczelni, a także z grupy innych nauczycieli akademickich, musi również oczywiście spełniać wymóg zatrudnienia na stanowisku odpowiednio profesora lub profesora uczelni lub na innym stanowisku (art. 29 ust. 1 pkt 1 a i c). Choć nie zostało to określone wprost, to oczywiste jest, że kandydować mogą wyłącznie osoby zatrudnione na tej uczelni, której organ ma zostać obsadzony. Senat jest bowiem organem przedstawicielskim członków określonej wspólnoty.

Wprowadzie art. 29 ust. 1 nie precyzuje podstawy zatrudnienia, ale uzasadniony jest wniosek, że kandydatem na członka senatu może być tylko nauczyciel akademicki zatrudniony na uczelni na podstawie stosunku pracy. Art. 29 ust. 1 nawiązuje bowiem wprost do treści art. 116 ust. 1, który to przepis określa, na jakich stanowiskach zatrudnia się nauczycieli akademickich. Art. 116 ust. 1 umiejscowiony jest w rozdziale 5, zatytułowanym „Pracownicy uczelni”, a zatem nie powinno budzić wątpliwości, że senatorem może zostać wyłącznie nauczyciel akademicki zatrudniony na podstawie stosunku pracy. Wniosek ten jest uzasadniony także tym, że senat jest organem uczelni reprezentującym jej wspólnotę, którą stanowią pracownicy oraz doktoranci i studenci (art. 10 ust. 1).

² J. Woźnicki, [w:], I. Degtyarova, M. Dokowicz, M. Hulicka, T. Jędrzejewski, A. Mrozowska, P. Wojciechowski, *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. J. Woźnicki, Warszawa 2019, s. 137.

Wątpliwości budzi wprowadzenie kryterium maksymalnego wieku kandydata do senatu³. Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich wprowadzone ograniczenie wiekowe wyklucza możliwość pełnienia funkcji przez wybitnych specjalistów, których wiedza i doświadczenie mają kluczowe znaczenie dla odpowiedniej realizacji celów tych organów i instytucji. W tym kontekście wiek osób pełniących funkcje, tak długo, jak spełniają one wymogi posiadania odpowiedniej wiedzy i doświadczenia, nie uzasadnia wprowadzenia tego ograniczenia⁴. Zróżnicowanie sytuacji pracowników uczelni tworzących jej wspólnotę w kontekście przysługującego im biernego prawa wyborczego do organów uczelni może być uznane za dyskryminację ze względu na wiek.

Bierne prawo wyborcze przysługuje tylko tym kandydatom, którzy spełniają wskazane wymogi w dniu głosowania. Jedynie kryterium wieku kandydata ustawodawca nakazuje uwzględnić na dzień rozpoczęcia kadencji. Osoba ta musi spełniać warunki członkostwa w senacie również po dniu głosowania, aż do zakończenia kadencji senatu pod rygorem wygaśnięcia członkostwa.

Członkostwo w senacie nabywa się z dniem rozpoczęcia kadencji przez senat, czyli z dniem 1 września. Choć brak tu sformułowania takiego, jakim w odniesieniu do kadencji rektora posługuje się art. 26 ust. 1, wnioskować należy, że chodzi oczywiście o 1 września roku, w którym dokonano wyboru.

2. Ustanie członkostwa w senacie publicznej uczelni wyższej

Ramy czasowe członkostwa w senacie wyznacza kadencja. Podstawowym sposobem ustania członkostwa w senacie jest upływ kadencji. Kadencja senatu trwa 4 lata i rozpoczyna się w dniu 1 września. Tym samym co do zasady członkostwo ustaje po upływie 4 lat, z dniem 31 sierpnia.

Członkostwo w senacie uczelni wygasa w razie (art. 20 ust. 4 i 5 w zw. z art. 29 ust. 5):

- 1) śmierci;
- 2) rezygnacji z członkostwa;
- 3) niezłożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, zwanego „oświadczeniem lustracyjnym”, informacji, o której mowa w art. 7 ust. 3a tej ustawy, zwanej „informacją lustracyjną”;
- 4) zaprzestania spełniania wymagań niezbędnych do uzyskania członkostwa, tj. utraty pełnej zdolności do czynności prawnych, pozbawienia praw

³ Por. J. Woźnicki, *op. cit.*, s. 101-102.

⁴ Ł. Starzewski, *Prawo wyboru do władz uczelni tylko do ukończenia 67. roku życia – RPO wnosi o zmianę przepisów*, <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/prawo-wyboru-do-wladz-uczelni-tylko-do-ukonczenia-67-roku-%C5%BCycia-rpo-wnosi-o-zmiane-przepisow> [dostęp: 08.09.2021].

publicznych, skazania prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe, ukarania karą dyscyplinarną.

Dla wygaśnięcia członkostwa w wyniku rezygnacji nie jest potrzebne „przyjęcie” czy „uznanie” rezygnacji przez uczelnię. Czynność ta jako jednostronna dochodzi do skutku z chwilą, gdy oświadczenie to doszło do adresata w taki sposób, że mógł on zapoznać się z jego treścią (art. 61 k.c.). Oświadczenie to składa się rektorowi jako organowi uprawnionemu do reprezentacji uczelni i uprawnionemu do stwierdzenia wygaśnięcia członkostwa. Rezygnacja może nastąpić w dowolnym czasie.

Art. 20 ust. 3 zakazuje łączenia członkostwa w radzie uczelni z pełnieniem funkcji jej organu. Uzyskania członkostwa w radzie uczelni powoduje więc wygaśnięcie członkostwa tej osoby w senacie.

Wprawdzie ustawa nie stanowi o tym wprost, ale należy przyjąć, że ustanie stosunku pracy łączącego nauczyciela akademickiego z uczelnią prowadzi również do ustania jego członkostwa w senacie. Jeżeli członkiem senatu może być tylko nauczyciel akademicki zatrudniony w charakterze pracownika uczelni, to ustanie jego stosunku pracy skutkuje ustaniem tego członkostwa z mocy prawa. Ustanie członkostwa w senacie następuje w tym przypadku z chwilą ustania stosunku pracy.

Osiągnięcie wieku 67 lat w trakcie kadencji nie stanowi okoliczności uzasadniającej ustanie członkostwa. Wiek ten uniemożliwia jedynie kandydowanie do senatu, natomiast nie sprzeciwia się pozostawaniu członkiem senatu i dokończeniu kadencji.

Wygaśnięcie członkostwa w senacie stwierdza rektor jako przewodniczący senatu, a gdyby nastąpiło wygaśnięcie jego mandatu, osoba wskazana w statucie uczelni, zaś w przypadku braku wskazania takiej osoby – najstarszy członek senatu posiadający co najmniej stopień doktora (art. 24 ust. 5-8). Stwierdzenie ma charakter deklaratoryjny, bowiem członkostwo w senacie wygasa z mocy prawa.

Przewidziany przez ustawodawcę katalog zdarzeń powodujących ustanie członkostwa w senacie jest moim zdaniem katalogiem zamkniętym i nie jest możliwe jego rozszerzenie w statucie uczelni. Wprawdzie zawarte w art. 34 ust. 1 wyliczenie materii statutowej nie jest wyczerpujące, o czym świadczy użyty przez ustawodawcę zwrot „w szczególności”, to jednak statut nie może, co do zasady, regulować spraw uregulowanych w ustawie, chyba że ustawa zawiera do tego delegację⁵. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 grudnia 2008 r., II PK 155/08⁶, jeśli w ustawie znajduje się uregulowanie zupełne dotyczące określonej kwestii, nie ma możliwości „uzupełniania” materii ustawowej postanowieniami statutu, szczególnie w takim kierunku, aby podważały one rozwiązania ustawowe. Z uwagi na to, że ustawa reguluje problematykę ustania członkostwa w senacie, regulację tę należy uznać za wyczerpującą, co wyklucza możliwość jej modyfikowania przez wprowadzanie innych niż ustawowe przesłanki wygaśnięcia

⁵ J. Woźnicki, *op. cit.*, s. 146.

⁶ OSNP 2010, z. 11-12, poz. 135.

członkostwa. W szczególności podstawy takiej nie stanowi art. 34 ust. 1 pkt 1 ustawy, który daje możliwość uregulowania w statucie uczelni sposobu odwoływania organów uczelni. Przepis ten wyraźnie zawęża zakres materii statutowej do określenia „sposobu odwołania” organu, a więc wyłącznie kwestii technicznych, dotyczących procedury odwołania. Nie daje on zaś podstawy do wprowadzenia w statucie dodatkowych, pozaustawowych możliwości odwołania organu uczelni. Oznacza to, że nie jest dopuszczalne wprowadzenie w statucie możliwości odwołania członków senatu, bowiem takiej instytucji ustawa nie przewiduje. Nie jest też możliwe wprowadzenie do statutu uczelni dodatkowych, pozaustawowych możliwości ustania członkostwa w senacie. Spotykane czasami w praktyce postanowienia statutu, łączące wygaśnięcie członkostwa w senacie np. z wielokrotną, nieusprawiedliwioną nieobecnością w jego obradach czy długotrwałym brakiem możliwości uczestniczenia w tych obradach, budzą wątpliwości co do ich zgodności z ustawą. Wprowadzenie dodatkowych, pozaustawowych przyczyn wygaśnięcia członkostwa w senacie oznacza osłabienie statusu senatora wynikającego z jego więzi członkowskiej, a tym samym może prowadzić do osłabienia pozycji senatu.

Ustawodawca nie określił jednoznacznie, czy członek senatu, który został wybrany jako przedstawiciel określonej grupy akademickiej w rozumieniu art. 29 ustawy, traci członkostwo w senacie w następstwie ustania jego przynależności do tej grupy. Jeżeli utrata przynależności do grupy jest równoznaczna z wystąpieniem ze wspólnoty uczelni (np. utrata statusu pracownika, studenta czy doktoranta), musi to prowadzić do ustania członkostwa, bowiem senat jest organem przedstawicielskim członków tej wspólnoty. Wątpliwości budzi sytuacja, gdy dochodzi jedynie do zmiany statusu członka senatu w ramach wspólnoty, np. gdy nauczyciel akademicki dotychczas zatrudniony na tzw. innym stanowisku (grupa określona w art. 29 ust. 1 lit. c) zostaje zatrudniony na stanowisku profesora lub profesora uczelni (art. 29 ust. 1 lit. a). Z jednej strony należy zauważyć, że zatrudnienie nauczyciela akademickiego na innym stanowisku niż w chwili wyboru może prowadzić do sytuacji, gdy grupa nauczycieli w rozumieniu art. 29 ust. 1 pkt 1 będzie miała reprezentację mniejszą niż minimum wymagane przez ustawę, co może skłaniać do wniosku o wygaszeniu członkostwa takiego nauczyciela akademickiego i przeprowadzeniu wyborów uzupełniających celem spełnienia wymogów ustawowych. Z drugiej jednak strony uzasadniony jest argument, że senat jest organem przedstawicielskim wspólnoty uczelni jako całości, a nie grup, które dokonały wyboru, przez co zmiana statusu członka senatu w ramach tej wspólnoty nie powinna mieć wpływu na byt jego członkostwa w senacie⁷.

⁷ Por. np. § 27 ust. 6 Statutu Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, który stanowi, że członek Senatu zachowuje mandat do końca kadencji jako przedstawiciel grupy, którą reprezentował w dniu wyborów pod warunkiem, że pozostaje nadal członkiem wspólnoty Uczelni.

3. Właściwości i charakter prawny członkostwa w senacie publicznej uczelni wyższej

Pojęcie „członkostwo w senacie” jest pojęciem ustawowym (por. art. 30 ust. 3). Termin ten należy odnosić do więzi prawnej o charakterze organizacyjnym łączącej członka senatu z uczelnią, wynikającej z zasiadania (uczestnictwa) w kolegiальnym organie. W praktyce⁸ spotyka się jeszcze czasami pojęcie „mandat” członka senatu, co stanowi nawiązanie do terminologii poprzednio obowiązującej ustawy z 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym⁹ (por. art. 77 ust. 3). W obecnie obowiązującej ustawie ustawodawca zrezygnował jednak z posługiwania się terminem „mandat” w odniesieniu do członków organów kolegiальных uczelni. Zabieg ten należy uznać za zamierzony. W obecnym stanie prawnym ustawodawca wyraźnie rozróżnia dwa pojęcia, tj. członkostwo w organach kolegiальных oraz mandat, przy czym to drugie odnoszone jest do rektora, co nakazuje nadać im odmienne znaczenia. Mandat jest uprawnieniem do sprawowania funkcji piastuna osoby prawnej¹⁰ i oznacza kompetencje rektora do sprawowania jego funkcji i umocowanie do działania za uczelnię¹¹. Natomiast członkostwo w senacie oznacza wynikający z wyboru stosunek organizacyjny regulowany przepisami ustawy, łączący członka organu kolegiального z uczelnią.

Przez nabycie członkostwa w senacie nauczyciel akademicki staje się członkiem organu kolegiального uczelni, ze wszystkimi wynikającymi z tego prawami i obowiązkami. Prawa i obowiązki członka senatu nie zostały odrębnie uregulowane, ale można je wywieść z przepisów regulujących zasady funkcjonowania senatu. Podstawowymi uprawnieniami wynikającymi z członkostwa w senacie są prawo do uczestnictwa w obradach tego organu oraz prawo głosu przy podejmowaniu uchwał w sprawach należących do jego właściwości rzeczowej. Udział w obradach senatu jest nie tylko uprawnieniem, ale również obowiązkiem, co wynika z konieczności zapewnienia prawidłowego funkcjonowania organu uczelni. Członkom senatu przysługuje również prawo do informacji na temat funkcjonowania uczelni, czego przejawem może być nałożenie na rektora przez statut obowiązku przedstawiania senatowi rocznego sprawozdania z realizacji strategii uczelni¹², czy też realizacja przez senat wynikającego z art. 28 ust. 1 pkt 6 zadania w zakresie przeprowadzania oceny funkcjonowania uczelni. Charakter tych uprawnień wskazuje, że członkostwo w senacie uczelni jest stosunkiem prawnym o charakterze organizacyjnym.

⁸ Por. § 81 Statutu Uniwersytetu Warszawskiego, § 27 ust. 4 Statutu Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

⁹ Tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 2183 ze zm.

¹⁰ Por. wyrok SN z dnia 10 listopada 2006 r. I CSK 246/06, OSNC 2007, z. 7-8, poz. 124.

¹¹ Por. odnośnie do mandatu członka zarządu spółki: J. Krauss, *Mandat i kadencja członków organów spółki akcyjnej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2009, t. 5, s. 18-22; J.A. Strzępka, *Kadencja a mandat*, LEX/el.

¹² J. Woźnicki, *op. cit.*, s. 146.

Nauczyciel akademicki wybrany do senatu pozostaje w szczególnej relacji z uczelnią, którą wyznacza z jednej strony stosunek pracy, a z drugiej strony członkostwo w organie kolegialnym uczelni. Wyrażam pogląd, że członkostwo w senacie uczelni stanowi odrębną od stosunku pracy więź prawną łączącą nauczyciela akademickiego z uczelnią, choć kwestia ta może budzić wątpliwości. Wątpliwości wynikają z tego, że z mocy art. 115 ust. 2 obowiązek uczestniczenia w pracach organizacyjnych na rzecz uczelni jest jednym z obowiązków pracowniczych każdego nauczyciela akademickiego. Na tle już poprzednio obowiązującej ustawy wskazywano, że obowiązek ten został sformułowany w sposób bardzo ogólny, a prace organizacyjne mogą się wiązać z piastowaniem określonych funkcji (np. rektora, dziekana, dyrektora instytutu czy też kierownika katedry albo zakładu), udziałem w różnego rodzaju komisjach lub zespołach, mogą mieć również charakter mniej sformalizowany¹³. Wskazywano, że jest on determinowany głównie przez decyzje organów uczelni oraz przełożonych pracownika¹⁴. W orzecznictwie podkreślono zaś, że uczestnictwo nauczyciela akademickiego w pracach organizacyjnych należy ujmować dość szeroko i wskazano, że obowiązkowe uczestnictwo w pracach organizacyjnych uczelni nie ogranicza się wyłącznie do prac bezpośrednio związanych z organizacją pracy naukowo-badawczej, dydaktycznej, wychowawczej i może polegać np. na wykonywaniu przez nauczycieli akademickich obowiązków organizacyjnych wynikających z uczestnictwa w statutowym organie uczelni, jakim jest komisja przetargowa¹⁵. Członkostwa nauczyciela akademickiego w senacie uczelni nie sposób jednak ograniczyć do tak rozumianej pracy organizacyjnej na rzecz uczelni. Jest to wprawdzie praca organizacyjna na rzecz uczelni, ale realizacja tego obowiązku pracowniczego następuje w ramach odrębnego cywilnoprawnego stosunku członkostwa, uregulowanego przepisami ustawy¹⁶. Za odrębnością tej więzi prawnej przemawia przede wszystkim przyjęta przez ustawodawcę terminologia, tj. użycie nazwy „członkostwo”, która jest powszechnie stosowana na określenie stosunków prawnych o charakterze organizacyjnym. Argumentem jest również treść 29 ust. 5 w zw. z art. 20 ust. 4, który reguluje wyczerpująco i odrębnie niż w stosunku pracy nauczyciela akademickiego instytucję wygaśnięcia tej więzi prawnej. Trzeba też zauważyć, iż art. 115 ust. 2 ujmuje pracę organizacyjną nauczyciela akademickiego w kategoriach obowiązku, natomiast istotą członkostwa w senacie są przede wszystkim wynikające z niego uprawnienia organizacyjne. Członek senatu musi mieć zagwarantowaną możliwość realizacji przysługujących mu uprawnień organizacyjnych niezależnie od jego sytuacji prawnopracowniczej. Przykładowo udzielenie urlopu bezpłatnego

¹³ Tak na tle poprzednio obowiązującej ustawy Ł. Pisarczyk, [w:] K.W. Baran (red.), *Akademickie prawo pracy. Komentarz do art. 107-158 oraz 196-201a i 226 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym*, red. K.W. Baran, Warszawa 2015, s. 41.

¹⁴ H. Izdebski, J.M. Zieliński, *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 344.

¹⁵ Wyrok SN z dnia 11 lutego 2008 r., II PK 167/07, LEX nr 492978.

¹⁶ Por. uchwałę SN z dnia 27 września 2012 r., III CZP 48/12, OSNC 2013, z. 3, poz. 31, gdzie Sąd Najwyższy uznał, że uczestniczenie nauczycieli akademickich w komisjach dyscyplinarnych należy do ich obowiązków korporacyjno-samorządowych wynikających z zatrudnienia na wyższej uczelni, choć trudno uznać to za ich obowiązek pracowniczy objęty zobowiązaniowym stosunkiem pracy.

nauczycielowi akademickiemu, które skutkuje zawieszeniem jego stosunku pracy, nie może skutkować również zawieszeniem członkostwa w senacie, bowiem takiej instytucji ustawodawca nie przewidział. Podkreślić również należy, że członkostwo w senacie zostało uregulowane jako instytucja jednolita, niezależnie od tego, czy chodzi o członkostwo osoby będącej nauczycielem akademickim, czy też nie mającej takiego statusu. W przypadku zaś członkostwa w senacie studentów czy doktorantów oczywiste jest, że więź ta nie ma żadnych związków ze stosunkiem pracy.

Prowadzi to do wniosku, że sytuacja nauczyciela akademickiego będącego członkiem senatu jest wynikiem specyficznego układu dwóch stosunków prawnych występujących między nim a uczelnią¹⁷. Pierwszy z nich, wynikający z wyboru do organu kolegialnego uczelni, jest stosunkiem organizacyjnym regulowanym przepisami ustawy o szkolnictwie wyższym, zaś drugi z tych stosunków prawnych ma charakter prawnopracowniczy¹⁸. Stosunek członkostwa nauczyciela akademickiego w senacie uczelni pozostaje jednak w ścisłym związku ze stosunkiem pracy, który wyraża się w tym, że członkiem senatu uczelni może zostać tylko nauczyciel akademicki będący jej pracownikiem, zaś ustanie stosunku pracy prowadzi automatycznie do wygaśnięcia członkostwa. Członkostwo nauczyciela akademickiego w senacie uczelni nie może zatem istnieć bez jego zatrudnienia na podstawie stosunku pracy. Aktywność nauczyciela akademickiego w senacie stanowi realizację jego pracowniczego obowiązku pracy organizacyjnej na rzecz uczelni, ale jednocześnie jest to działalność realizowana w ramach odrębnego od stosunku pracy stosunku organizacyjnego. Z jednej więc strony oba te stosunki prawne są od siebie niezależne, z drugiej zaś pozostają ze sobą w funkcjonalnym związku.

4. Podsumowanie

Sytuacja prawna nauczyciela akademickiego, będącego członkiem senatu, wyznaczona jest z jednej strony stosunkiem pracy łączącym go z uczelnią, a z drugiej strony stosunkiem członkostwa w organie tej uczelni. Członkostwo w senacie uczelni jest odrębnym stosunkiem prawnym, ale pozostaje w ścisłym związku ze stosunkiem pracy, bez którego nie może istnieć. Więź ta ma charakter organizacyjnoprawny, o czym przesądza wprowadzona przez ustawę terminologia oraz charakter uprawnień przysługujących osobom zasiadającym w senacie. Można w tym dostrzec wyraz podkreślenia pozycji senatu jako organu przedstawicielskiego członków wspólnoty oraz wzmocnienie elementów korporacyjnego charakteru uczelni.

¹⁷ Zdaniem B. Rutkowskiej mają oni szczególny status, na który składa się splot więzi prawnych związanych z członkostwem w wymienionych organach, pozostawaniem z uczelnią w stosunku pracy i sprawowaniem mandatu przedstawicielskiego z woli nauczycieli akademickich i pracowników niebędących nauczycielami akademickimi, B. Rutkowska, *Przedstawiciele pracowników szkoły wyższej*, [w:] W. Sanetra (red.), *Zatrudnienie nauczycieli akademickich*, red. W. Sanetra, Warszawa 2015, s. 189.

¹⁸ Por. uchwałę 7 sędziów SN z dnia 16 maja 2012 r., III PZP 3/12, OSNP 2012, z. 23-24, poz. 279.

Bibliografia

Izdebski H., Zieliński J.M., *Prawo o szkolnictwie wyższym. Komentarz*, Warszawa 2015.

Izdebski H., Zieliński J.M., *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, Warszawa 2019.

Krauss J., *Mandat i kadencja członków organów spółki akcyjnej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2009, nr 5.

Pisarczyk Ł., [w:], K.W. Baran (red.), *Akademickie prawo pracy. Komentarz do art. 107-158 oraz 196-201a i 226 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym*, Warszawa 2015.

Rutkowska B., *Przedstawiciele pracowników szkoły wyższej*, [w:], W. Sanetra (red.), *Zatrudnienie nauczycieli akademickich*, Warszawa 2015.

Starzewski Ł., *Prawo wyboru do władz uczelni tylko do ukończenia 67. roku życia – RPO wnosi o zmianę przepisów*, <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/prawo-wyboru-do-wladz-uczelni-tylko-do-ukonczenia-67-roku-%C5%BCycia-rpo-wnosi-o-zmiane-przepisow>

Strzępka J.A., *Kadencja a mandat*, LEX/el.

Woźnicki J., [w:] I. Degtyarova, M. Dokowicz, M. Hulicka, T. Jędrzejewski, A. Mrozowska, P. Wojciechowski, J. Woźnicki, *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. J. Woźnicki, Warszawa 2019.

